Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Διπλωματική Εργασία

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο

Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς
Επιβλέπων Καθηγητής: Ασλανίδης Κλήμης

Ιούλιος 2025

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

01

[Ανάλυση ευρύτερης περιοχής]

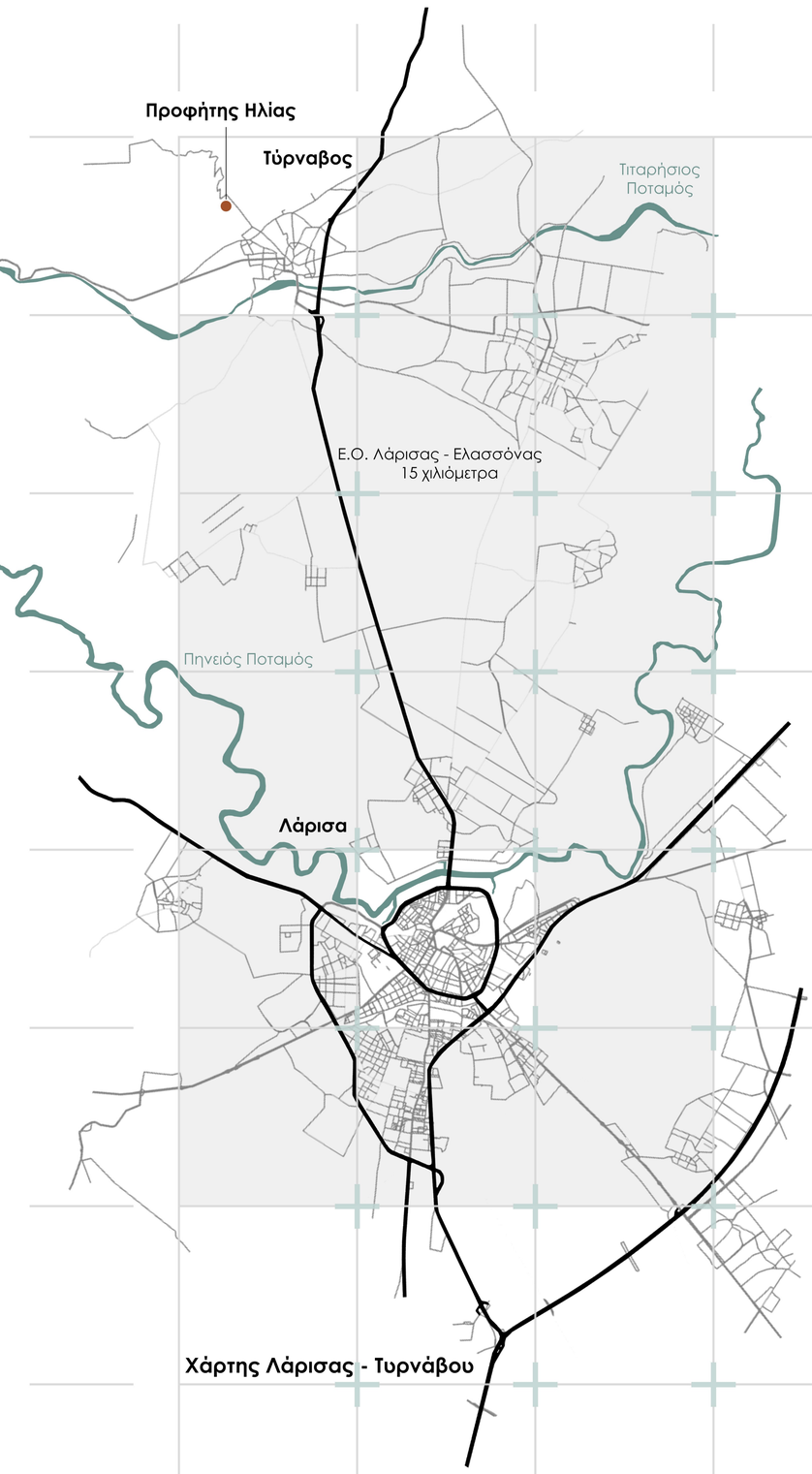

Χάρτης Λάρισας - Τυρνάβου

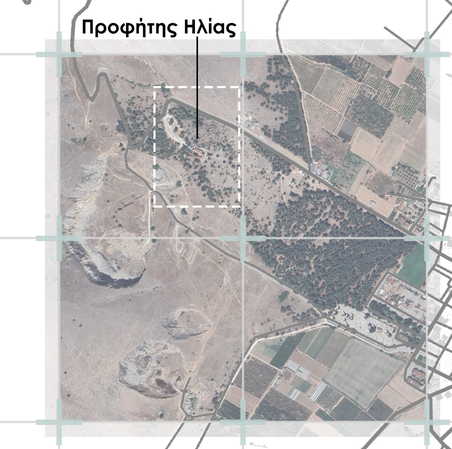

Χάρτης Τυρνάβου

Ανάγλυφο

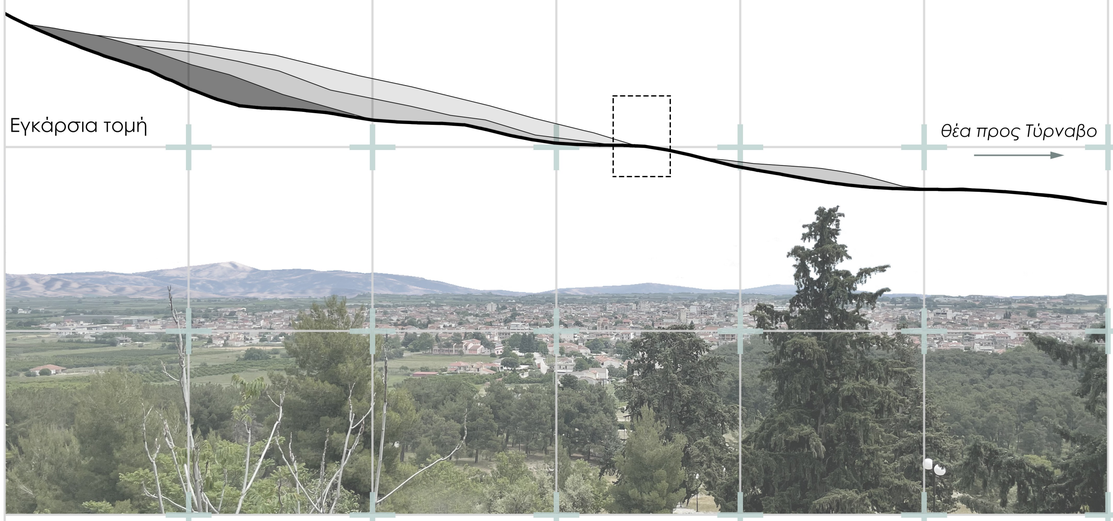

Ο Τύρναβος είναι μια ιστορική κωμόπολη του Νομού Λάρισας, χτισμένη σε εύφορη πεδινή περιοχή, κοντά στον ποταμό Τιταρήσιο, παραπόταμο του Πηνειού, και απέχει μόλις 15 χιλιόμετρα από τη Λάρισα. Η πόλη διαθέτει πλούσια θρησκευτική κληρονομιά, με πολυάριθμους ναούς και παρεκκλήσια που αποτυπώνουν τη διαχρονική πνευματική ζωή και την αρχιτεκτονική εξέλιξη της περιοχής.

Μεταξύ των μεταβυζαντινών μνημείων ξεχωρίζει το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία, το οποίο είναι χωροθετημένο στις δυτικές παρυφές της πόλης, επάνω σε ένα ήπιο λοφώδες ύψωμα, μέσα σε πυκνή πευκόφυτη βλάστηση. Η τοπογραφία του λόφου λειτουργεί σαν φυσικό "βάθρο", προσδίδοντας έντονο τοπιακό χαρακτήρα και συμβάλλοντας στην πνευματική απομόνωση του χώρου. Η νότια και δυτική πλευρά προσφέρει απρόσκοπτη θέα προς την πεδιάδα της Λάρισας, ενισχύοντας τη σύνδεση του μοναστηριού με το ευρύτερο τοπίο. Η συγκεκριμένη επιλογή τοποθέτησης ακολουθεί την παράδοση των ναών του Προφήτη Ηλία, οι οποίοι χτίζονται σε υψώματα, ως σύμβολα πνευματικής ανάτασης.

Σύμφωνα με την παράδοση, η Μονή ιδρύθηκε στα τέλη του 13ου ή στις αρχές του 14ου αιώνα, ανακαινίστηκε το 1705 και καταστράφηκε το 1897 από τους Τούρκους, γεγονός που την καθιστά όχι μόνο θρησκευτικό αλλά και ιστορικό μνημείο.

Τυπολογίες μοναστηριών ευρύτερης περιοχής

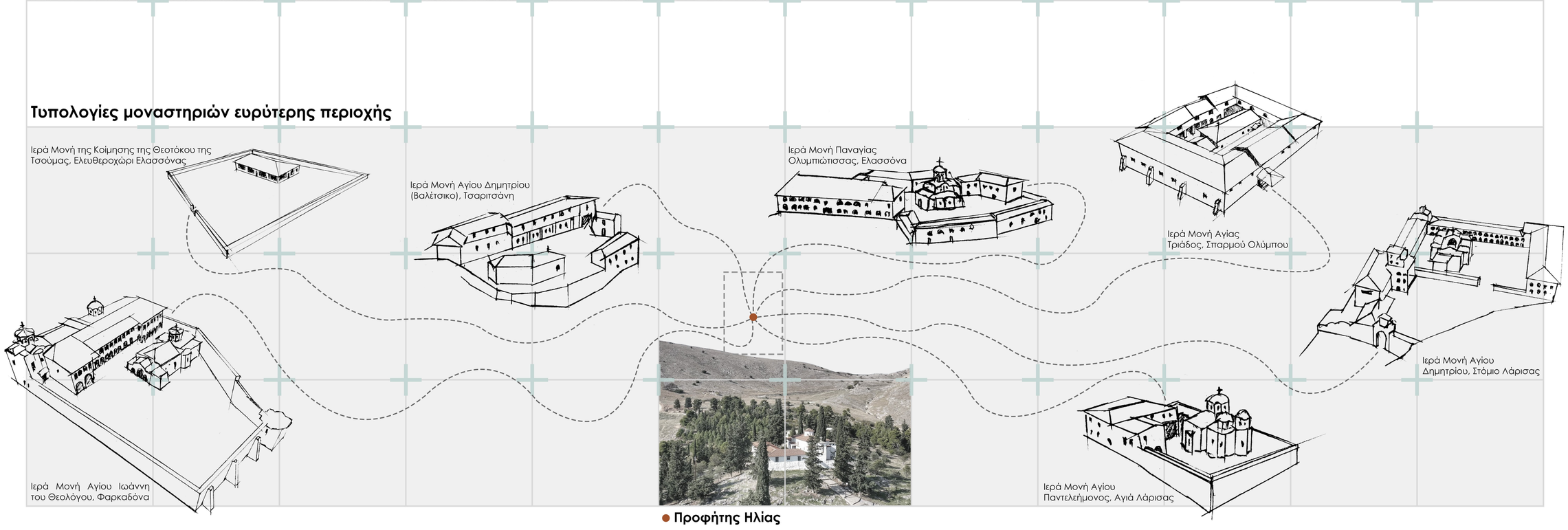

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

[Αρχιτεκτονική αποτύπωση]

02

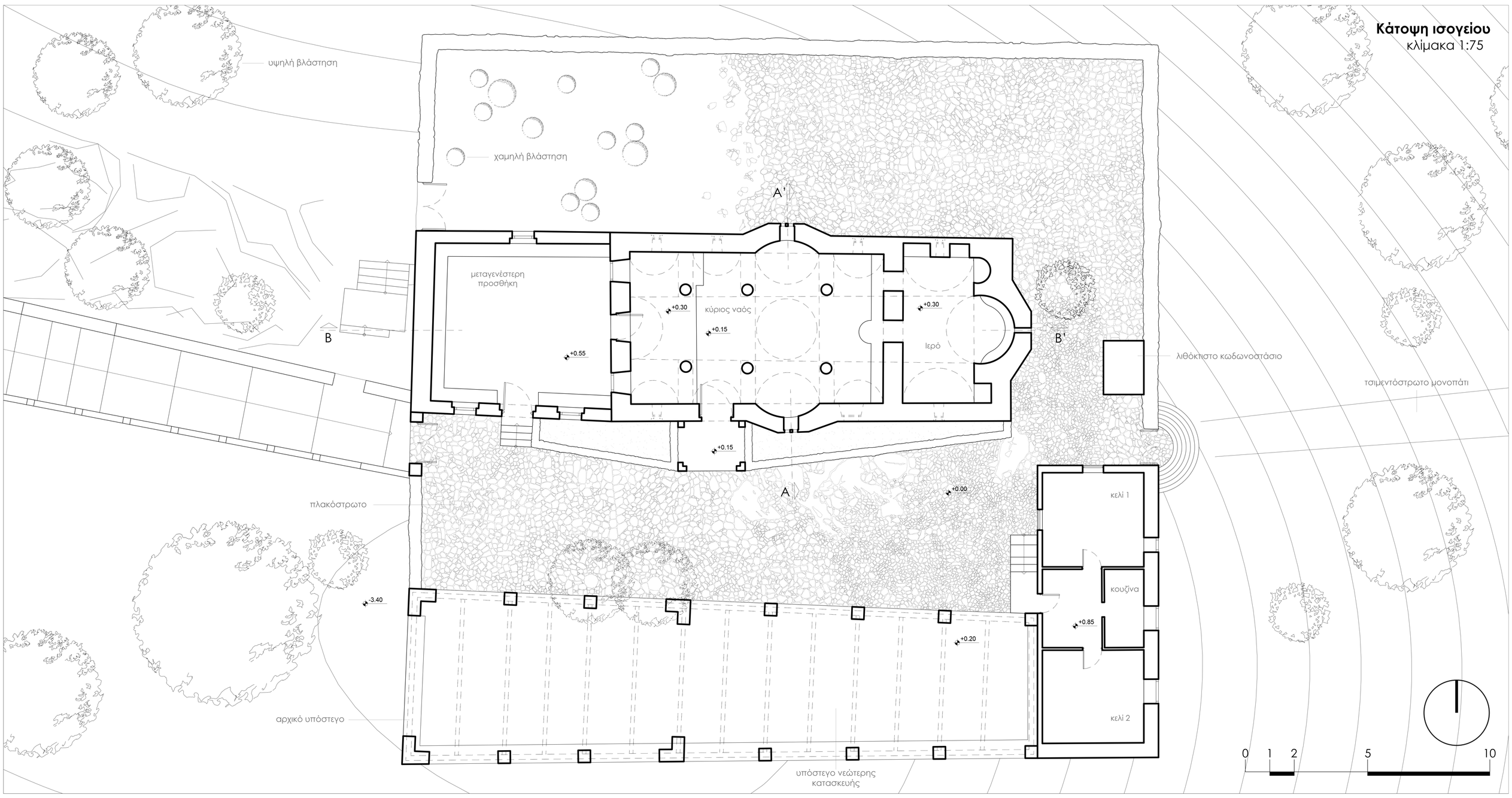

Κάτοψη ισογείου
κλίμακα 1:75

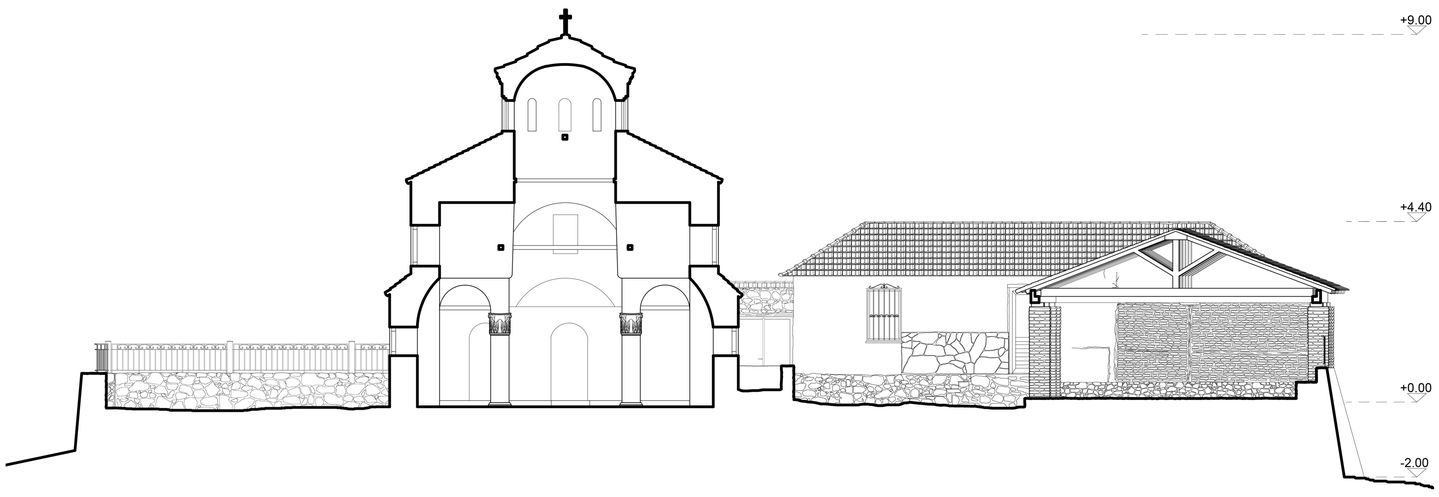

κλίμακα 1:75

Τομή Α - Α'

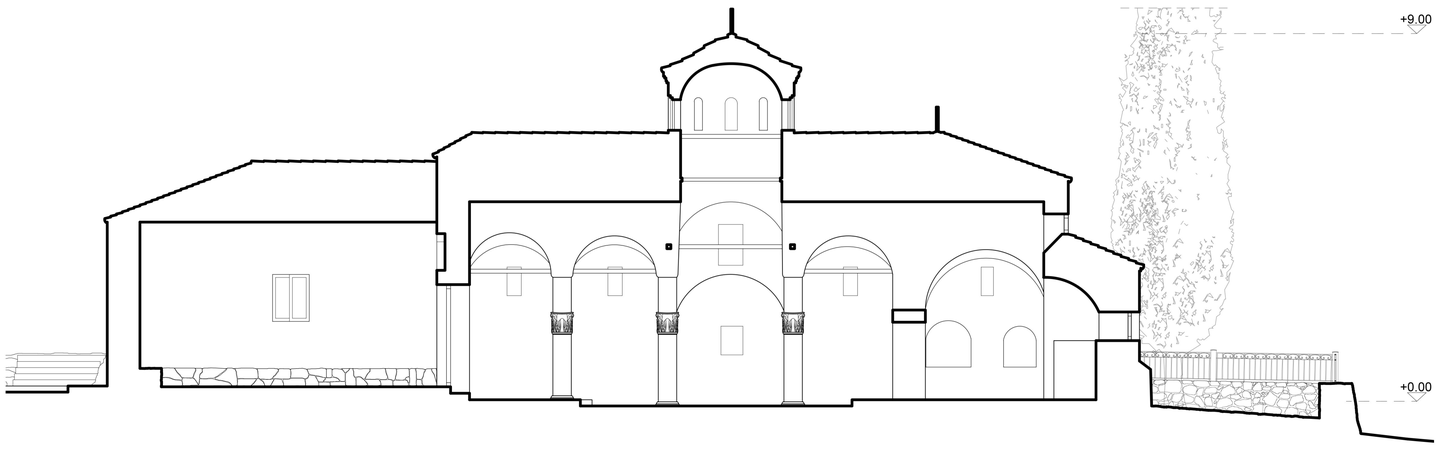

κλίμακα 1:75

Τομή Β - Β'

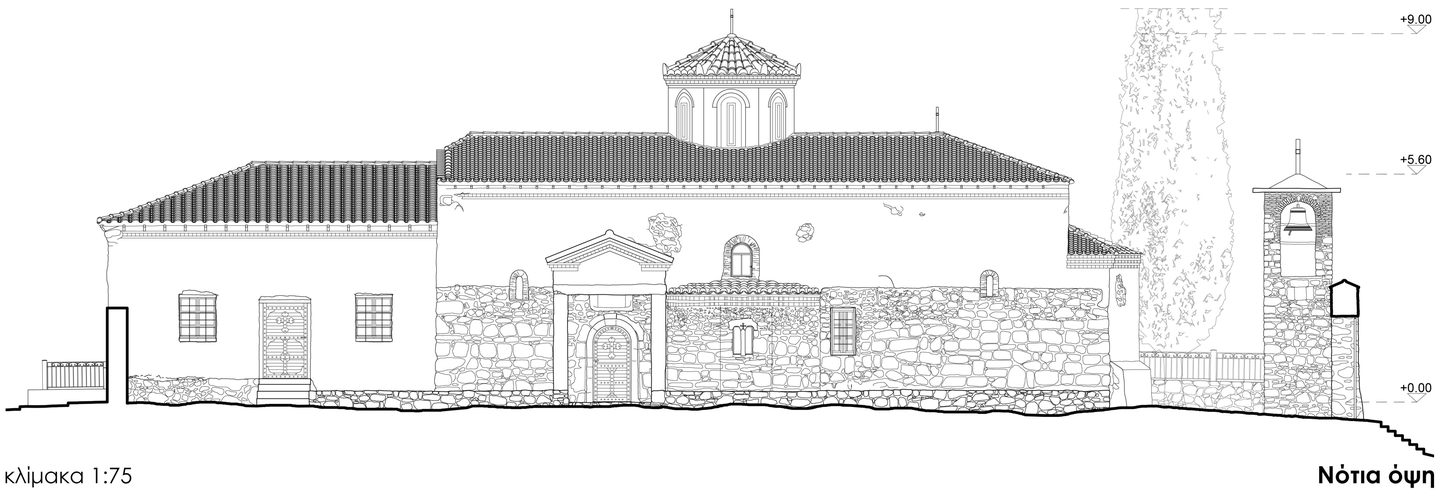

κλίμακα 1:75

Νότια όψη

Τυπολογικά χαρακτηριστικά

Το καθολικό ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης, τρίκογχης, τρουλαίας βασιλικής και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ναού της μεταβυζαντινής εποχής. Η κάτοψη ακολουθεί τον σταυροειδή εγγεγραμμένο τύπο, με επιμήκυνση προς τα δυτικά κατά έναν κάνναβο, ενώ στη δυτική πλευρά έχει προστεθεί μεταγενέστερος νάρθηκας, ισομεγέθης με τον κύριο ναό, όπου σήμερα χρησιμοποιείται ως το Αρχονταρίκι της Μονής. Στο ορθογώνιο της κάτοψης προσκολλάται η κόγχη του Ιερού, η οποία είναι ημικυκλική εσωτερικά και τρίπλευρη εξωτερικά. Οι πλάγιοι χώροι είναι αβαθείς και, εσωτερικά, αποτελούν τμήματα τόξου με χορδή και βέλος, ενώ εξωτερικά είναι τρίπλευροι. Οι κόγχες των παραβημάτων έχουν ημικυκλική μορφή σε κάτοψη στην προθέση, εγγράφονται στο πάχος του ανατολικού τοίχου και καταλήγουν σε ημικυκλική απόληξη στην περιοχή της προθέσεως, ενώ η απόληξη του διακονικού είναι ευθύγραμμη. Επιπλέον, υπάρχουν δύο κόγχες με ορθογωνική διατομή εγγεγραμμένες στο βόρειο τοίχο της προθέσεως. Η εξωτερική εμφάνιση του ναού δεν αντανακλά πλήρως τον εσωτερικό του χώρο. Επομένως, εάν ληφθεί υπόψη η εξωτερική του εμφάνιση, δεν διακρίνεται ο σταυροειδής εγγεγραμμένος τύπος.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας στη Θεσσαλία και στη Βόρεια Ελλάδα, η τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική ήταν ιδιαίτερα συνηθισμένη. Ωστόσο, όταν υπήρχαν προθέσεις για πλουσιότερη κατασκευή την ίδια εποχή, η κάλυψη του ναού πραγματοποιούνταν με τη χρήση θόλων και τρούλου.

Υλικά δόμησης

Ο ναός είναι επιχρισμένος στο εσωτερικό και αρμολογημένος στην εξωτερική του όψη. Η τοιχοποιία αποτελείται από αργολιθοδομή, όχι ιδιαίτερα επιμελημένη, με εμφανή προσπάθεια οριζοντίωσης των αρμών με τη χρήση ορθογωνισμένων γωνιολίθων.

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

1. Τα απλά ελεύθερα συγκροτήματα.

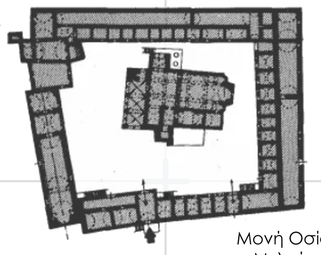

Μονή Οσίου Μελετίου

Πρόκειται για τον βασικό τύπο διάταξης των συγκροτημάτων. Τα συγκροτήματα διατηρούν το κλειστό περίκεντρο σχήμα του περιβόλου και την κεντρική σ' αυτό θέση του καθολικού.

2. Τα σύνθετα ελεύθερα συγκροτήματα.

Νέα Μονή Χίου

Συγκροτήματα που έχουν υποστεί αλλοιώσεις και ως αποτέλεσμα εμφανίζουν πολύπλοκες διατάξεις. Παρότι ενυπάρχει, εδώ, ο βασικός τύπος συχνά δεν γίνεται αντιληπτός.

3. Τα τελείως ελεύθερα συγκροτήματα.

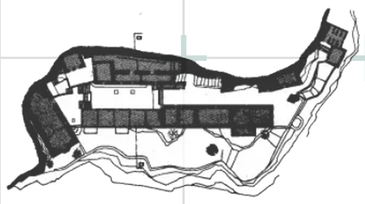

Μονή Ελώνης

Συγκροτήματα που λόγω της προσαρμογής τους στη μορφολογία του εδάφους έχουν παράξει ιδιαίτερες μορφές διατάξεων.

4. Τα ανοικτά ελεύθερα συγκροτήματα.

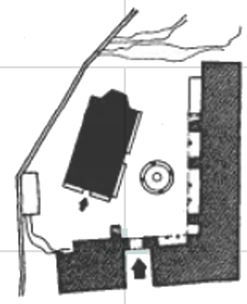

Μονή Βλοχού στην Ακαρνανία

Μικρά συγκροτήματα στα οποία η ύπαρξη μοναστηριακού χώρου υποδηλώνεται πολύ πιο ελεύθερα. Ελεύθερη, επίσης, εμφανίζεται και η σχέση του καθολικού με τα άλλα κτίσματα.

5. Τα κανονικά συγκροτήματα.

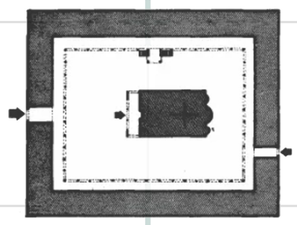

Μονή του νησιού Τρικέρι

Συγκροτήματα που οργανώνονται με συνειδητή άρνηση κάθε είδους συνθετικής ελευθερίας και βάσει μιας τυπικής γεωμετρικής κανονικότητας.

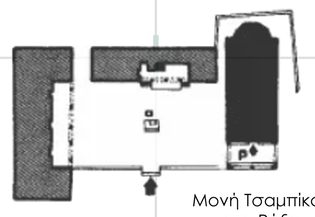

Μονή Τσαμπίκας στη Ρόδο

6. Συγκροτήματα με δυτική επίδραση.

Πρόκειται για μεμονωμένες εξαιρέσεις του καθιερωμένου τύπου της ορθόδοξης ανατολικής μοναστηριακής παράδοσης. Τα συγκροτήματα αυτά ως ένα βαθμό αγνοούν συνειδητά τις επιταγές της ορθόδοξης παράδοσης και υιοθετούν σε γενικές γραμμές τη χαρακτηριστική διάταξη των μοναστηριών της Δύσης.

Βιβλιογραφία • Κωνσταντίνου Σ. Παπαϊωάννου, ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΣΑΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ, Αθήνα 2007

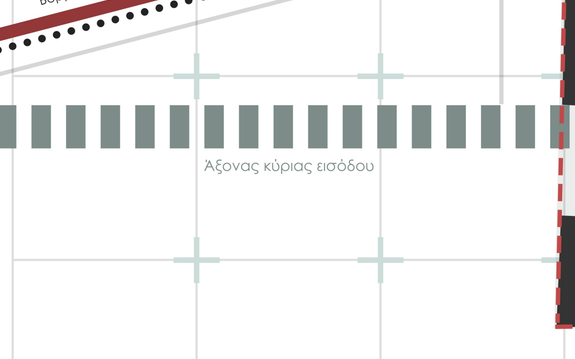

Παλαιά φωτογραφία του Μοναστηριού - Νότια όψη

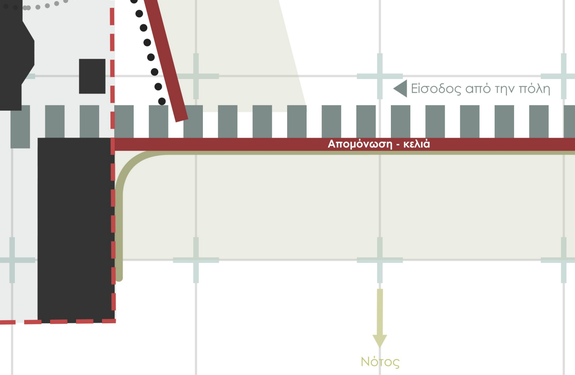

Παλαιά φωτογραφία του Μοναστηριού - Δυτική όψη (είσοδος)

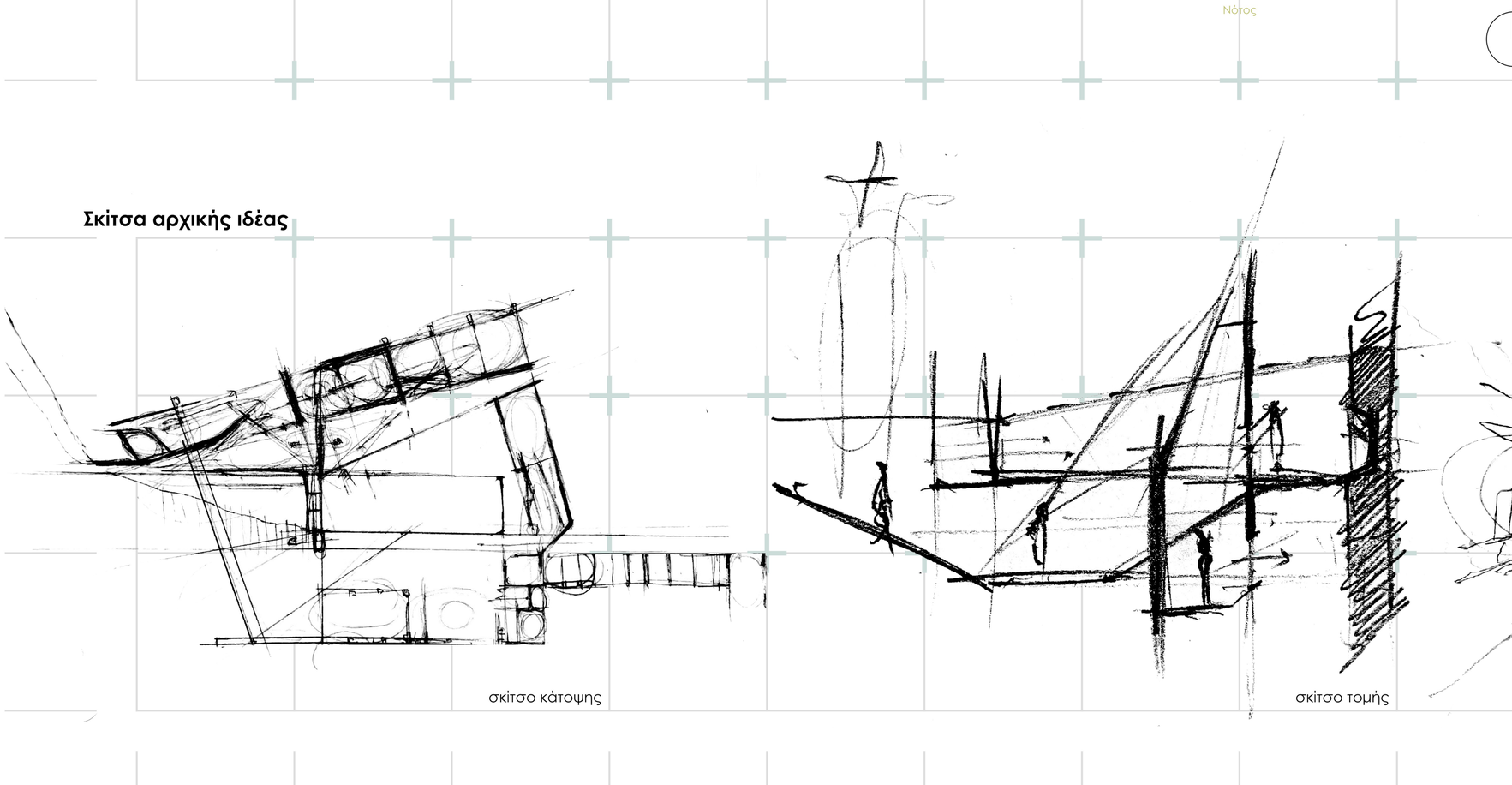

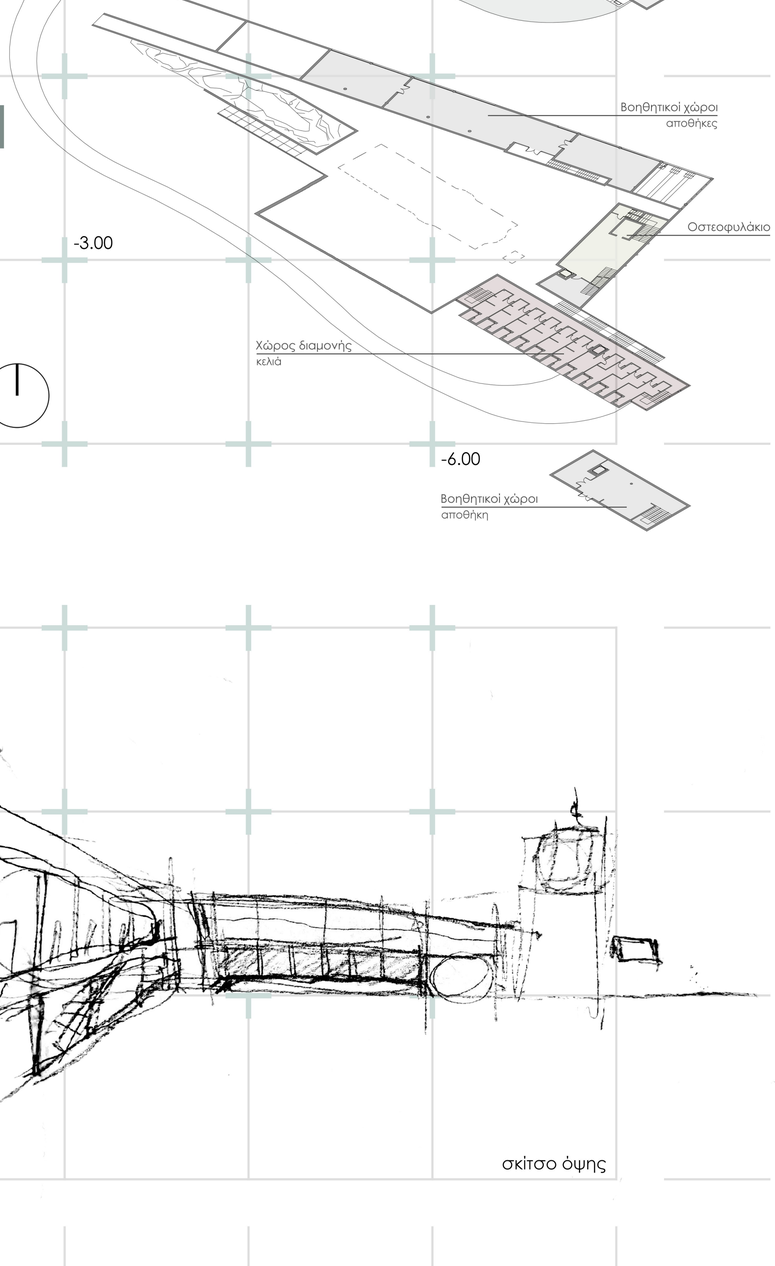

Σκίτσα αρχικής ιδέας

σκίτσο κάτοψης

σκίτσο τομής

σκίτσο όψης

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Αξονομετρικό σχέδιο

Σχέδιο γενικής διάταξης
κλίμακα 1:400

0 5 10 20 40

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

[Αρχιτεκτονικά σχέδια]

05

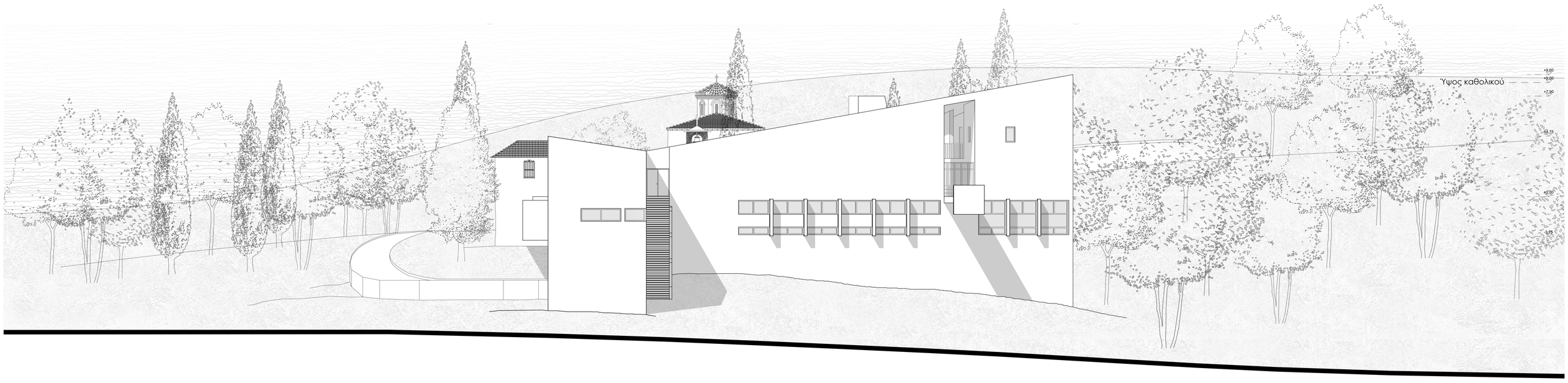

Ανατολική όψη
κλίμακα 1:150

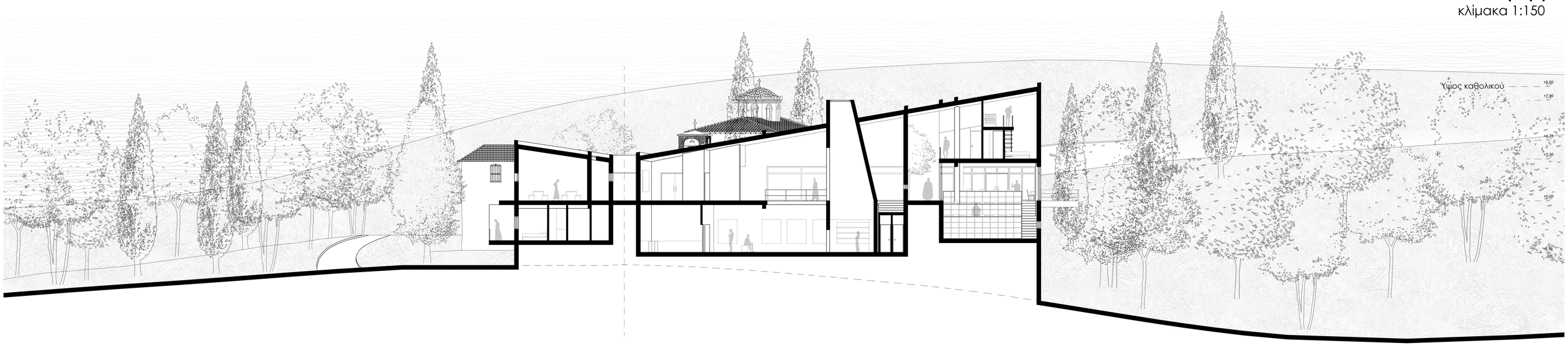

Τομή Τ1 - Τ1'
κλίμακα 1:150

Κάτοψη ισογείου
κλίμακα 1:150

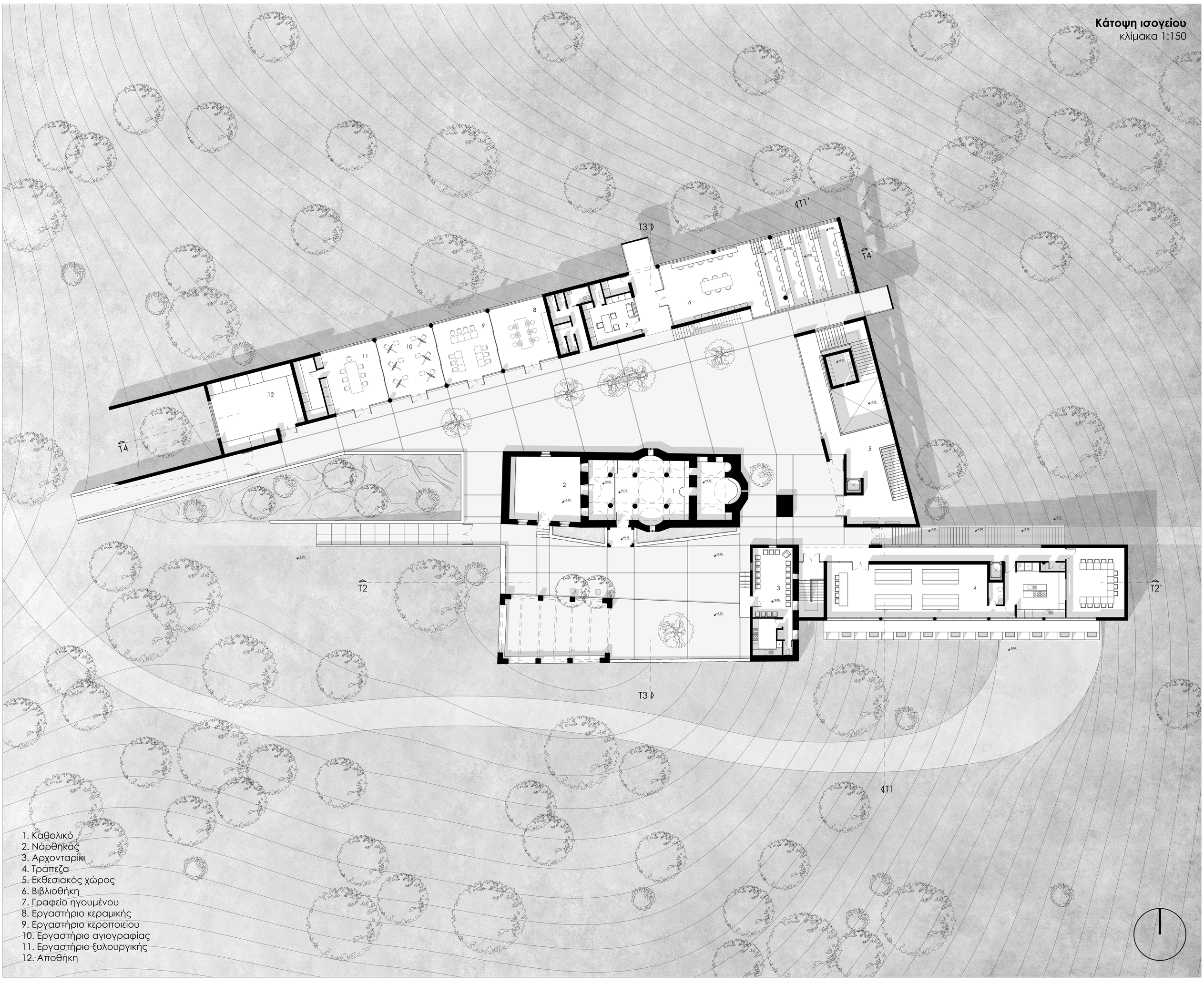

1. Καθολικό
2. Νάρθηκας
3. Αρχονταρίκι
4. Τράπεζα
5. Εκθεσιακός χώρος
6. Βιβλιοθήκη
7. Γραφείο ηγουμένου
8. Εργαστήριο κεραμικής
9. Εργαστήριο κεροποιείου
10. Εργαστήριο αγιογραφίας
11. Εργαστήριο ξυλουργικής
12. Αποθήκη

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

[Αρχιτεκτονικά σχέδια]

06

Νότια όψη
κλίμακα 1:150

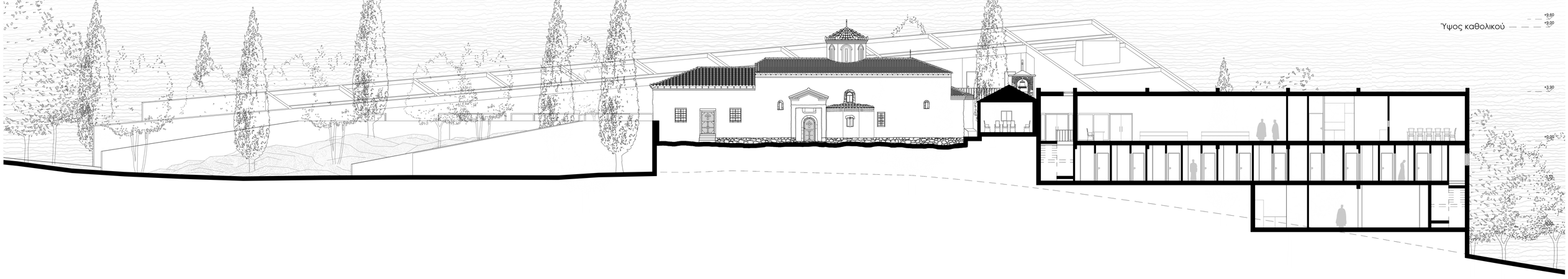

Τομή Τ2 - Τ2'
κλίμακα 1:150

Κάτοψη στάθμης -3.00
κλίμακα 1:150

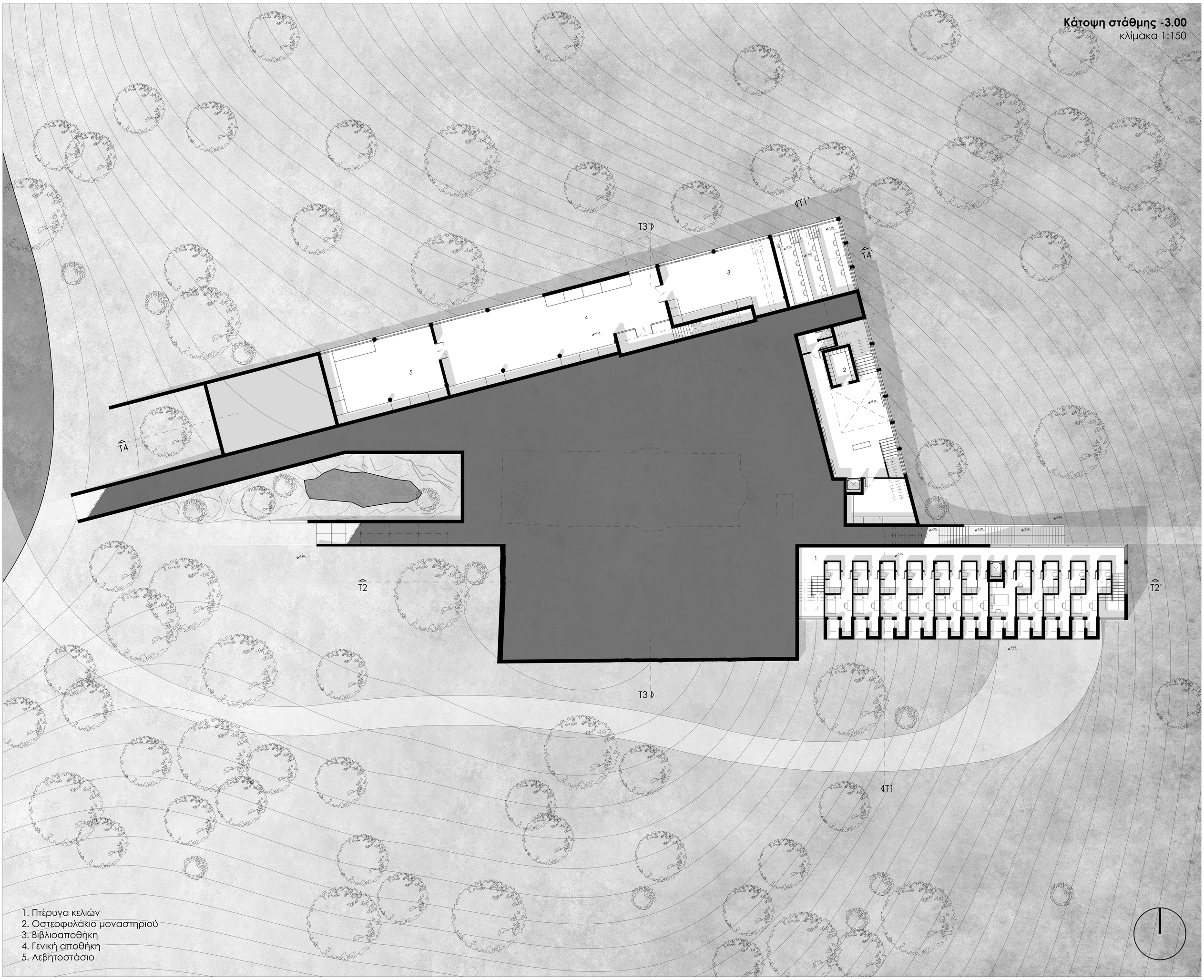

1. Πτέρυγα κελιών
2. Οστεοφυλάκιο μοναστηριού
3. Βιβλιοαποθήκη
4. Γενική αποθήκη
5. Λεβητοστάσιο

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

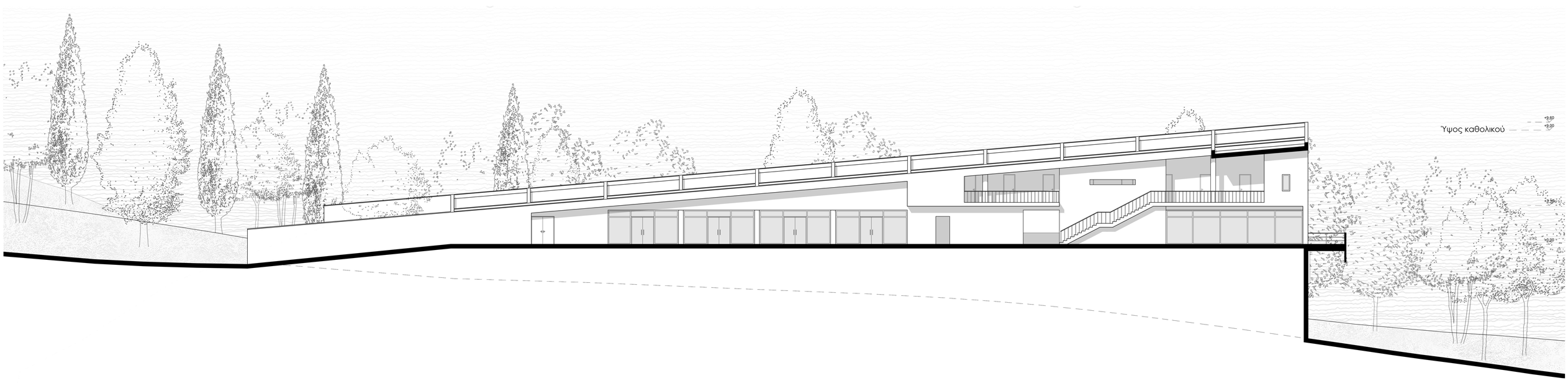

Εσωτερική όψη
κλίμακα 1:150

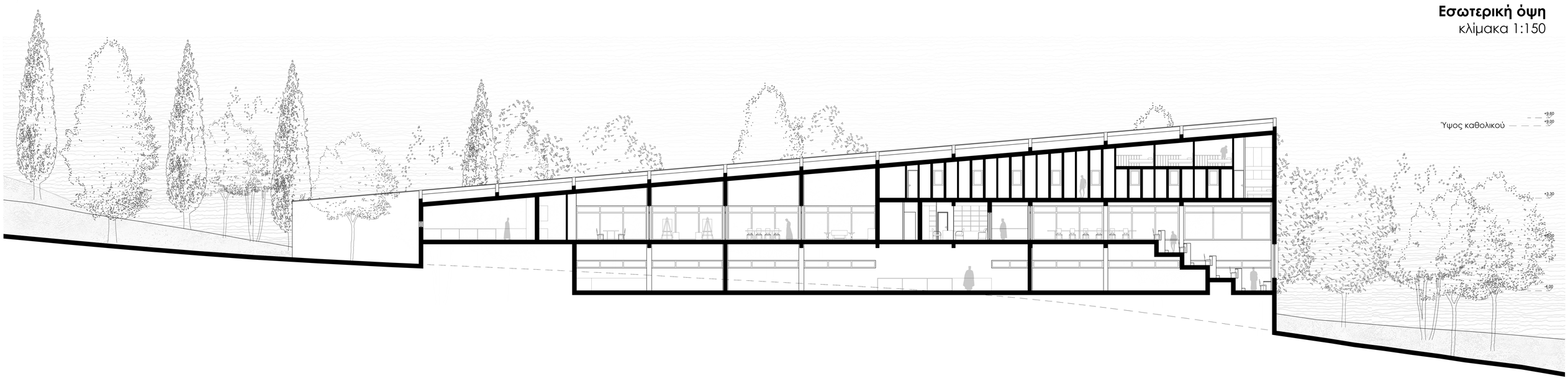

Τομή Τ4 - Τ4'
κλίμακα 1:150

Κάτοψη στάθμης +3.00
κλίμακα 1:150

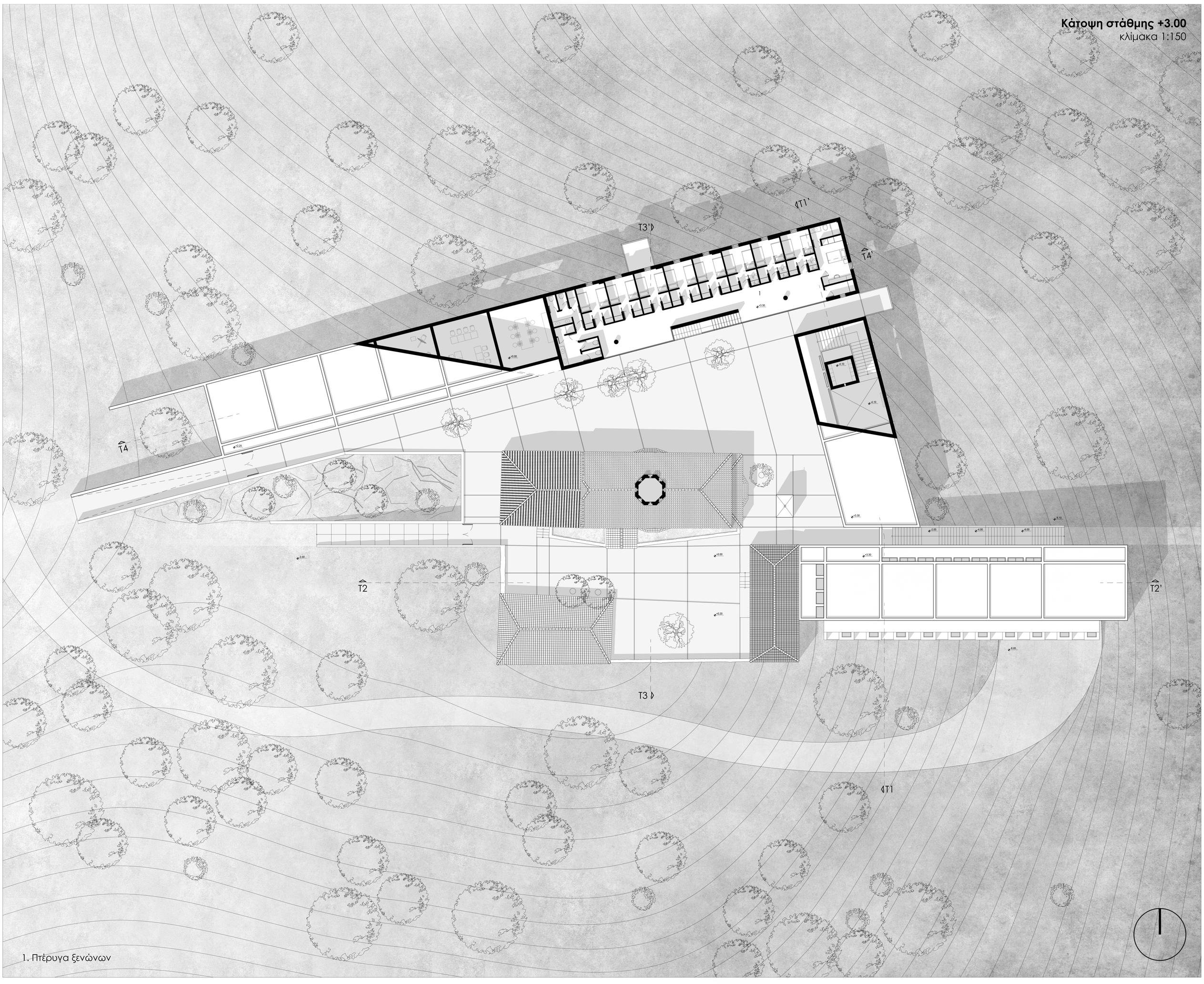

1. Πτέρυγα ξενώνων

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

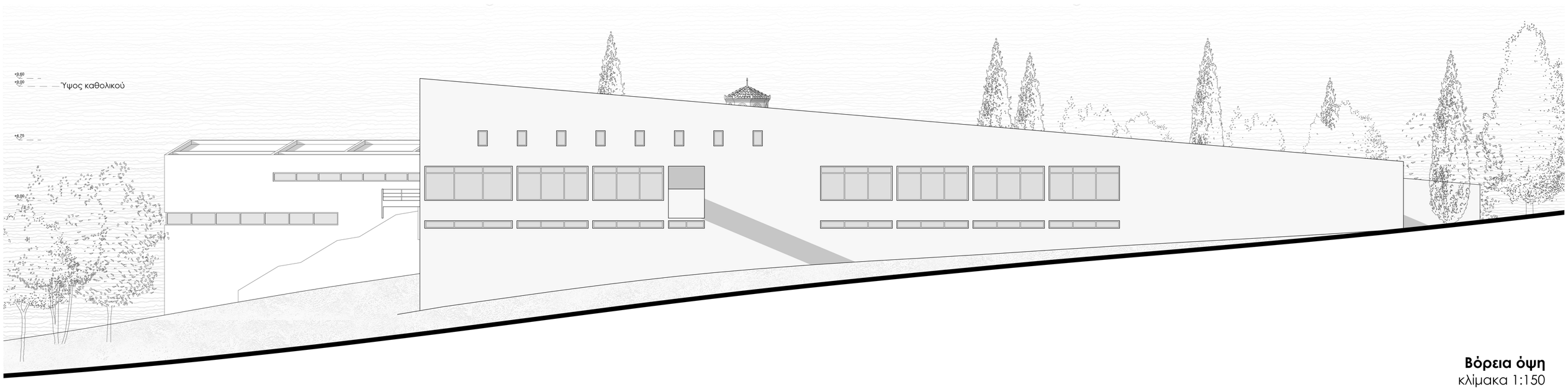

Βόρεια όψη
κλίμακα 1:150

Τομή Τ3 - Τ3'
κλίμακα 1:150

Κάτοψη στάθμης -6.00
κλίμακα 1:150

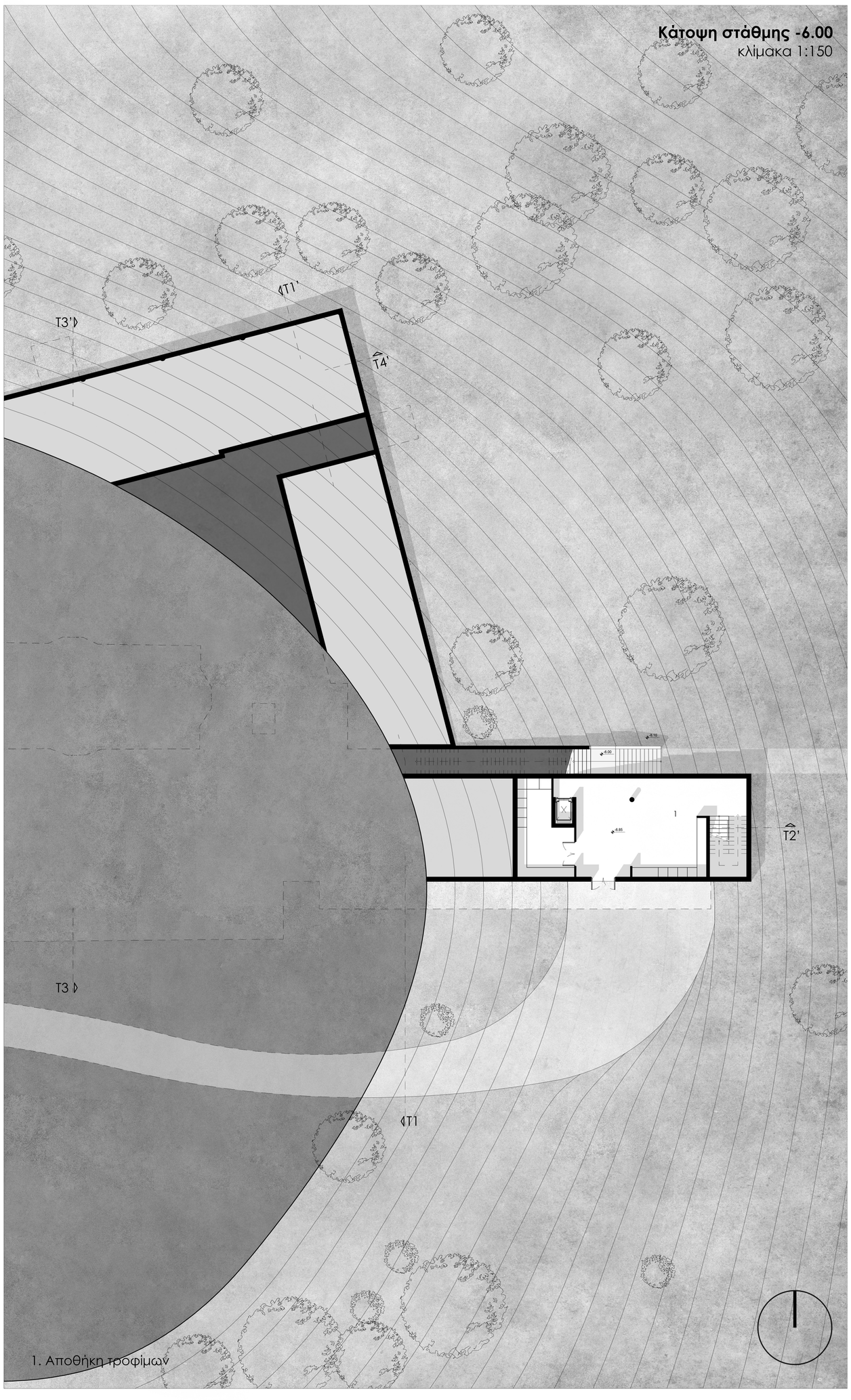

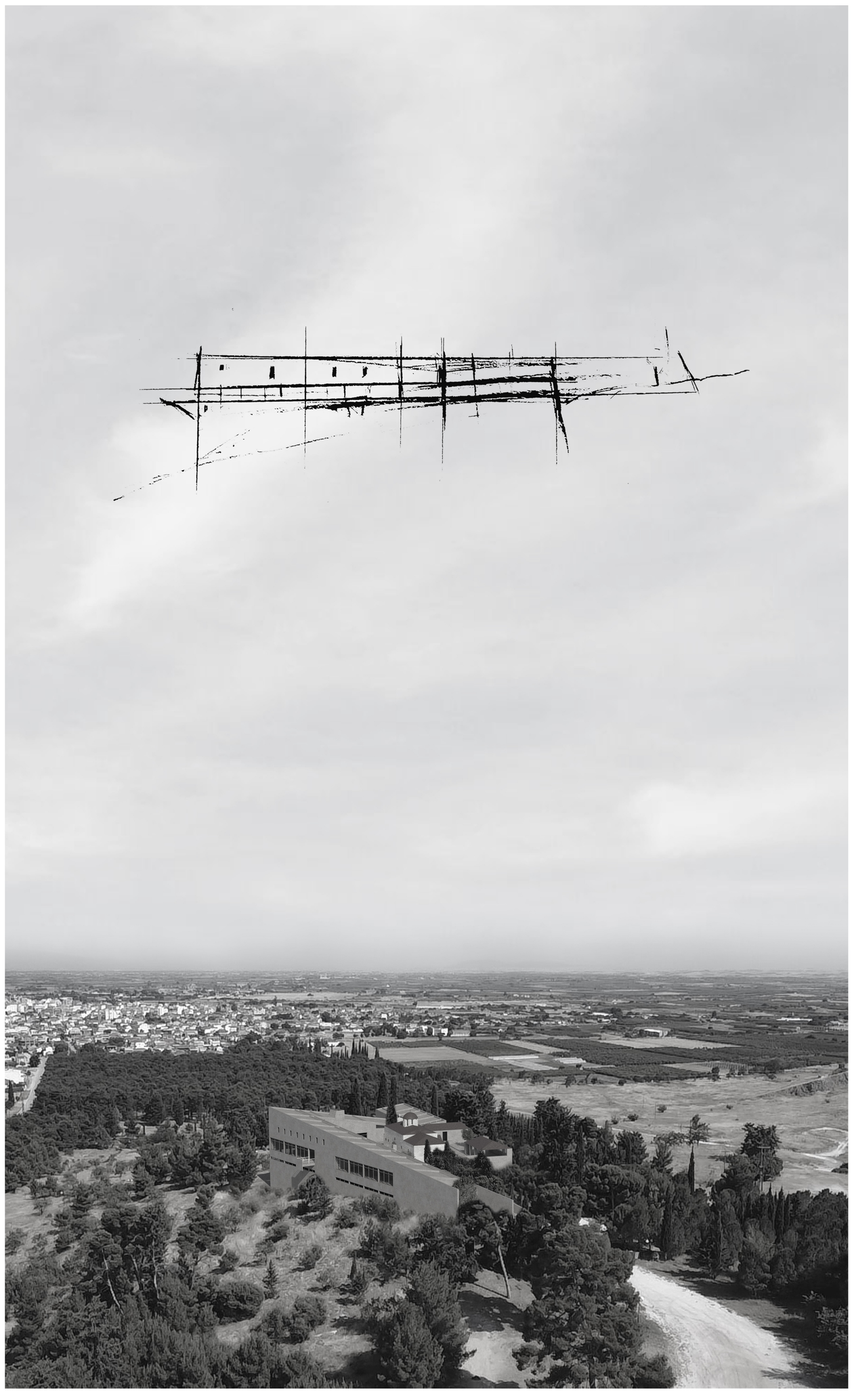

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

[Επιμέρους απόψεις και στοιχεία]

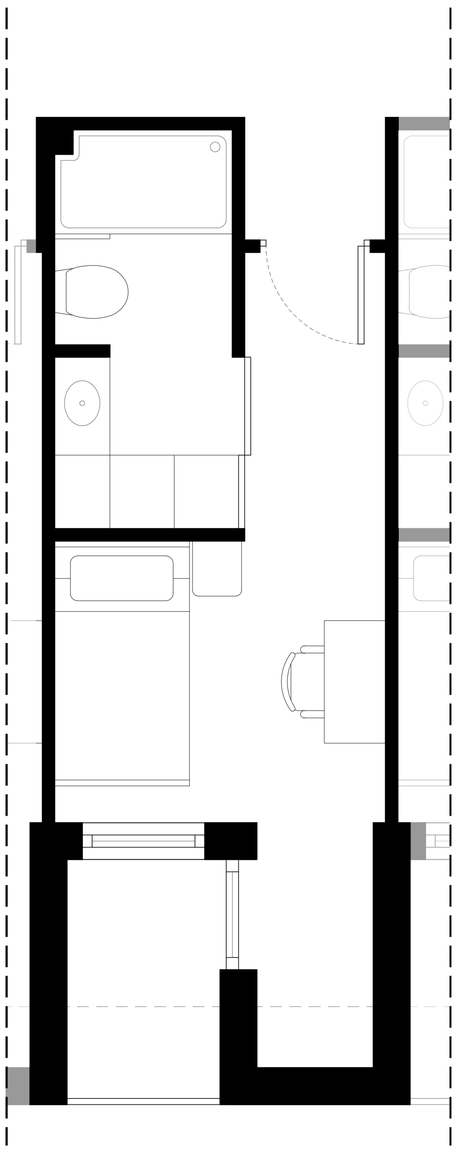

Κάτοψη κελιού
κλίμακα 1:25

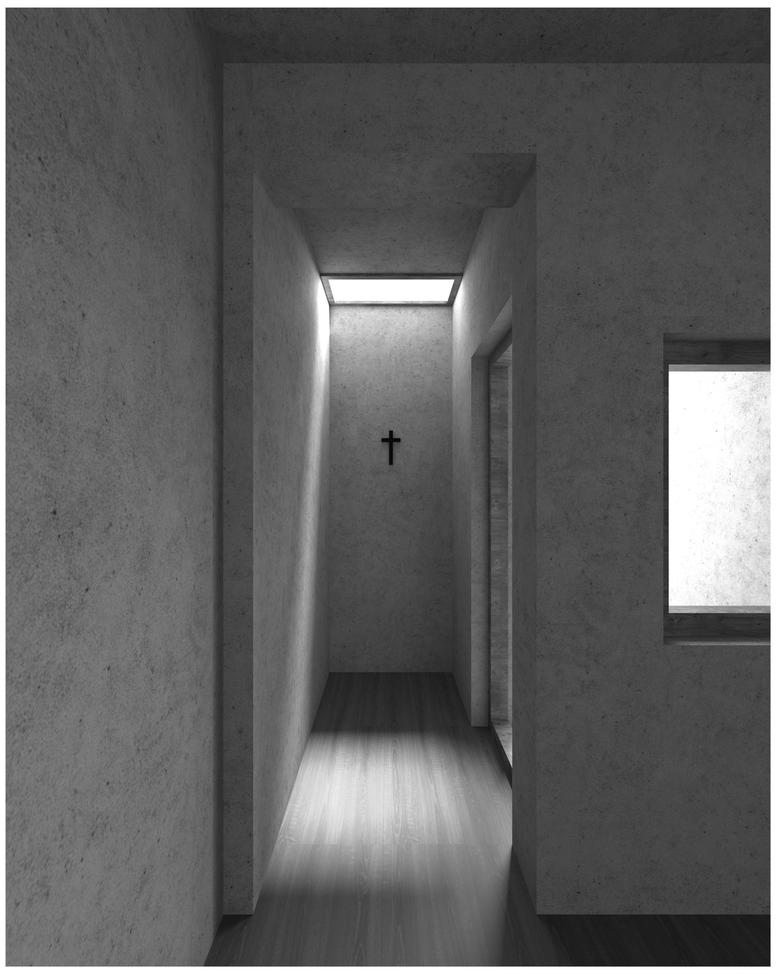

«Φως ως παρουσία»

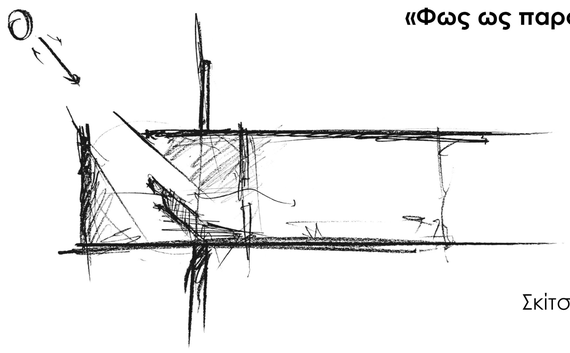

Σκίτσο ιδέας

Εσωτερική άποψη κελιού

Εσωτερική άποψη βιβλιοθήκης

Εσωτερική άποψη χώρου έκθεσης - οστεοφυλάκιο

Πολυτεχνείο Κρήτης
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: **Ασλανίδης Κλήμης**
Φοιτητής: **Καλκούλης Γεράσιμος - Θωμάς**
Έτος: 2025

Μοναστηριακό Συγκρότημα Προφήτη Ηλία στον Τύρναβο
Επέκταση και αναβίωση της κοινοβιακής ζωής

[Φωτογραφίες μακέτας **|** κίλαμα 1:150 **]**

